

Književnost.

Slovenska književnost.

Duhovno pastirstvo. Slovenskim bogoslovcem in mašnikom spisal Anton Zupančič, profesor pastirstva na ljubljanskem bogoslovnem učilišču. Drugi popravljeni natis. Z dovoljenjem prečastitega knežškofijstva ljubljanskega. V Ljubljani. Založil pisatelj. Prodaja „Katoliška Bukvarna“. 1894. 8^o Str. 932. Cena 3 gld. 80 kr. Pred desetimi leti je izšlo prvič naše „Duhovno pastirstvo“. Tedaj so je obširno ocenjali in vneto priporočali. Knjiga je zatorej imela lep uspeh, da je lani izšla že v drugem, popravljenem natisku. Tudi se je pomnožila za jedno polo.

Knjiga ni namenjena samo šolski rabi, ampak tudi za posvetovanje o potrebnih duhovskih stvaréh v dušnem pastirstvu. Zato je v tvarini obilna, v obdelovanju pregledna, v razlagah in naukih jasna. Naslanja se na najbolj priznane pisatelje o dušnem pastirstvu.

Večino naših bralcev bi ne zanimalo natančneje razgovarjanje o tem znanstvenem delu; o jezikovni strani sem pa pisal že na drugem mestu. Zato lahko sklepam to poročilo z željo, da bi knjiga pomagala vzgojiti mnogo slovenskih duhovnikov in pastirjev po volji božji. Dr. Fr. L.

Ilustrovani narodni koledar za navadno leto 1895. Leto VII. Uredil in izdal Dragotin Hribar v Celji. 8^o. Cena 1 gld. elegantno vezanemu, 70 kr. broširanemu. — Poleg navadne koledarske vsebine nahajamo na 96 stranéh slovstvene sestavke, na primer življenjepise: „Fran Šuklje“, „Dr. Josip vitez Zhishman“, „Dr. Franjo Rački“; potopis: „Na Vezuvu“ (dr. Ant. Medveda); razpravo: „Selitev Slovanov proti jugu“ (S. Rutarja); zgodovinski spis: „Skenderbeg“ (Juro Kastriot) — spisal Igo Kaš —, in naposled „kratke kulturne črtice o Slovencih“. Ilustracije so večinoma lepe, prva je dovršena s hvalnim trudom (gosp. Sr. Magoliča). — Četudi bi se zdelo, da poleg tako bogatega in obče razširjenega koledarja družbe svetega Mohorja ne more uspevati noben drug, vidi se v tem-le delu žilavost Slovencev in podjetnost našega mladega knjigotrštva.

Koledar katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani za l. 1895. Namenjen zlasti slovenski duhovščini. Sedmi letnik. Izdalo in založilo „Katol. tisk. društvo“ v Ljubljani. 12^o. Str. 140. Cena 1 gld. — Koledar ima za književnost važno „Oceno slovenskih knjig za mladino in ljudstvo“ (nadaljevanje).

Dijaški koledar za navadno leto 1895. IV. letnik. Uredil in založil Anton Zagorjan, knjigar. V Ljubljani. Tisk „Narodne Tiskarne“. 1894.

12^o. Str. 101. Cena 60 kr. — Koledar podaje kratek življenjepis Fr. Levstika, razkladanje srednjih, visokih in strokovnih šol pa vojaških učilišč, naposled spis: „Hrvatsko narodno pesništvo“. O dijaškem koledarju imamo nekoliko drugačne nazore, kakor urednik tega koledarja, toda — čevelj treba meriti po nogi. Sv.

Knjige družbe svetega Mohorja.

Koledar družbe sv. Mohorja za navadno leto 1895. Koledar se kaže letos Slovincem v pomlajeni in olepšani obliki. Slovstvenega gradiva, zabavnega in poučnega nam ponuja na 74 stranéh. — Mislim, da smo povedali že ob raznih prilikah marsikaj v hvalo koledarjevo, in danes ne maramo ponavljati vseh onih stvari. Da je ta knjiga velika „narodna knjiga“, vidi in vé vsakdo. Tudi ne ocenjamo zaporedoma spisov, ker je najbolje, da jih vsakdo sam prečita, kakor n. pr. Podgoričanovo povest „Pravdar“, ali Opekovo „Pismo iz Rima“, ali Rutarjev opis Gorice, ali Bilčev „življenjepis“ (tandem aliquando!) generalmajorja Ant. pl. Valenčiča, ali Krsnikovo pripovedko „Za čast“, ali Križaničevo opisovanje misijonov in tudi vso drugo vsebino. Pravimo le: Morda bi se dala tvarina prirediti še bolj primerno našemu ljudstvu, da bo koledar kot vsakdanja ročna knjiga učil o b kratkem o pošti, o raznih opravkih z gosposko, o novih kmetijskih iznajdbah in pomočkih itd. A dobro vemo, da odbor ne more pisati sam, zato naj bi naši pisatelji še vneteje pošiljali pripravnih spisov za tako važni koledar.

Krščansko devištvo. Nauki, vzgledi in molitve za dekleta. Spisal Anton Martin Slomšek, bivši knež in škof lavantinski. 1894. 12^o. Str. 394. — Tu je pomnoženi in popravljeni lepi Slomškov molitvenik, katerega je za sedanje razmere umno in skrbno priredil gosp. Mihael Lendovšek. Česar pogrešamo le prepogostoma v nabožnih in verstvenih knjigah, tukaj nas razveseljuje —: lepa oblika v besedi, četudi ni brez napák. Sv.

(Dalje.)

Hrvaška književnost.

(Piše Janko Barle.)

Knjige društva sv. Jeronima.

Zadnja knjiga, katero je izdalo l. 1894. društvo sv. Jeronima, je: **Gospodarska lučba Mat. Vrtovca ili prirodni zakoni i lučbene zasade, uporabljene na čovječji i životinjski život, na gospodarstvo i kućanstvo.** Preradilo Lovro Matagić, učitelj. — 8^o. Str. 204. Cena 35 novč. Prekoristna knjiga pok. župnika v Št. Vidu v Vipavski dolini, Matije

Vrtovca, je zagledala sedaj tudi v hrvaškem prevodu beli dan. Seveda je prevoditelj marsikaj preuredil, kar je zastarelo, ker je Vrtovčeva knjiga „Kmetijska kemija“ že davno izdana. Knjigo, katere je razdeljena na šest delov, krasí poljudnost, dasi je o kemiji težko poljudno pisati, pa jo bo moglo zato tudi preprosto ljudstvo kaj dobro rabiti in se ž njo okoriščeovati, ker je polna zlatih nauk.

Mrtvoj majci. Posvetio Rikard Katalinić-Jertov. 16⁹. Str. 56. Cena 50 novč. — V drobni, lični knjižici nam podaje pesnik petdeset pesmic, katere je povil na grob svoje davno umrle matere. Spoštovati moramo njegova čustva, saj je ljubezen do matere nekaj najplemenitejšega, posebno če se ji pridruži še ljubezen do domovine, kakor se je v tej-le knjižici. Saj je nedavno zapel tudi naš slovenski pesnik:

Spomin na mater pokopano,
Komú ni drag, komú ni svet?
Umrje mati vsem prerano,
Naj tudi sto dožije let.

Pesnice se beró gladko; le želebi bi bilo več stvarnosti, različnosti in mnogo manj pretiranih primer, katere se tako rade in često rabijo pri mlajših hrvaških pesnikih. Kratka, jedrnata pesmica velja več kakor celi spev brez misli.

Sin pokojnega hrvaškega bana in slavnega pesnika „Čengić-Age“ — Iv. Mažuranića — bo izdal **zbrane** njegove **pesmi**. Zbirka bo zelo zanimiva, ker je večina njegovih pesmi do sedaj še nepriobčena, ker je, kakor znano, slavni pesnik, ko je izdal svoj preznameniti epos: Čengić-ago, povsem umolknil. Zbirka bo veljala 2 gld.

Češka književnost.

Češki duhovniki in katoliško socijalno slovstvo.

Če je prinesel „Dom in Svet“ že o vseh strokah češke književnosti poročila, mislim, da ne bo odveč, ako omenim še kat. socijalno književnost. — Izmed novodobnih ved je socijalna v sedanji dóbi skoraj najvažnejša. Največji modroslovci vseh narodov premišljajo in delujejo na njenem polju. — Na Češkem od l. 1890. niso posebno uspevali spisi, ki so obravnavali socijalno vprašanje le z znanstvenega stališča, zato ker suha znanstvena oblika ni znala vabiti čitateljev. Da, ne le da ni privabila bralcev, marveč še odvrnila jih je od sebe. Tem bolje se je priljubilo češkemu ljudstvu socijalno slovstvo „rdeče smeri“, ki namerja razjasniti socijalno vprašanje s psokami, z obrekovanjem, z lažjo, in — z nasiljem. Katoliških spisov bolj preprosto pisanih, s katerimi bi se lahko poučil tudi začetnik, do l. 1890. ni bilo. Pa kako so se izpremenili časi!

Sedaj imajo Čehi celo množico katoliških socijalnih spisov, ki so pisani kakor za preprosto

ljudstvo, tako za učenjake. Le škoda, da so prišli malo prepozno! Pa kdo ima največje zasluge v tem oziru? Lahko rečemo: jedini duhovniki. — Češki duhovniki so stali pri zibelki prerojenega češkega naroda, imajo največje zasluge za češko slovstvo sploh, imajo največje zasluge tudi za katoliško socijalno slovstvo.

Dr. Edv. Brynych, kraljevograški škof, dr. Anton Lenz, Rud. Verba, dr. Rud. Horský, Tom. Škrdle, Fr. Filip Konečný, Fr. Vanček, Fr. Burian in mnogi drugi so pravi stebri, ki vzdržujejo katol. narodno zavest in jo branijo s peresom in dejanjem proti krivim nazorom socijalnega demokratizma. Vsi so posvetili svoje moči v dušni temi životarečemu češkemu ljudstvu. Njihovi spisi so praktični. Pisatelji hočejo ne samo pokazati, kdo je povzročil narodno bedo, marveč podajajo nam tudi razna sredstva v popravo upadlih moralnih in gmotnih razmer narodnega gospodarstva. Vsi oni pisatelji so iz naroda in kot duhovniki živijo med narodom. Poznajo najbolje njegove bolezni in nadloge. Zato imajo največje zasluge za narod, katerega temelj je vsekako v srednjih njegovih stanovih; tem pomagajo ali z živo besedo, ali z dejanjem, ali s peresom.

I. Časopisi „Vlast“, „Vychovatel“, „Obrana víry“, zlasti pa „Dělnické noviny“ in „Dělník“ so najboljši pripomočki, ali bolje katekizmi za katoliško ljudstvo v versko mešanih krajih; in kako krepko vplivajo, razvidi se iz tega, da se jih je po teh časopisih izpreobrnilo že mnogo.

II. „Slova pravdy“ so brošure, katere je prej izdajal znameniti katoliški apologet, sedanji kraljevograški škof, dr. Edv. Brynych in sedaj njegov vrli naslednik, kanonik Fr. Burian. „Slova pravdy“ razmotrivajo v lahko umevnem zlogu najnavadnejša in najbolj pereča vprašanja o materijalizmu, o ateizmu, o liberalizmu, o socijalizmu in anarhizmu. Izhajajo že štiri leta ter so izvrstno zdravilo za ljudske bolezni in lek proti socijalnim demokratičnim spisom.

III. „Hříchy společnosti.“ Spisal Rud. Vrba.

Grehi človeške družbe? „Zopet to karajoče pridigovanje! Kdo bi bral take neumnosti!“ zakliče morda kdo — pa ni res! Pisatelj, slikajoč sedanjo dóbo, je imel najblažji namen: koristiti človeški družbi. Postavlja ji pred oči ogledalo, da zagleda svoje madeže, da sama sebe spozna in se poboljša. Pisatelj razlaga mirno pa odločno razmere, ki vladajo danes v družbi; primerja jih s prejšnjimi in opozarja, v čem in kako so se izpridile. Človeška družba boleha, torej je potreba, da spozna svojo bolezen. Skromni pisatelj pa neče sam odločiti, kako se dá vse popraviti, marveč sklicuje se na izkušenega znalca, krščanskega socijologa dr. Weissaa in na znamenitega socijalnega demokrata Pavla Lafargueja. Dasi obsega spisek globoke resnice, vendar je jezik preprost in lahek. Zato priporo-